

Poutník

4/2024 | 28. ročník

Římskokatolická farnost sv. Jiří Dolní Čermná

Mše svatá ve Verměřovicích - pomazání nemocných 25. 8. 2024 (foto: L. Ešpandrová)

Mše svatá v Dolní Čermné - promluva 25. 8. 2024 (foto: L. Ešpandrová)

Úvodní strana: Poděkování služebníkům farnosti 24. 11. 2024 (foto: L. Ešpandrová)

POZDRAV OTCE FARNÍ OBCE ☺

Moje milovaná farní rodino,
přeji Vám ze srdce krásně prožitý Advent, Vánoce a vše potřebné
a hodně radostí v novém roce 2025.

Děkuji za Vaše účasti na nedělních mších svatých, která mě velice povzbuzuje a považuji ji za mimořádnou a krásnou. Díky za modlitby! Také děkuji hrstce, oproti neděli ☺, která přichází ve všední dny a vytváříme tak komorní farní společenství.

Služebníci farnosti

Když jsem sem, před víc jak 4 lety nastoupil, byl jsem v údivu, kolik je zde zapojených lidí... a byl jsem plný vděčnosti. Hned první rok jsem se proto před koncem roku snažil Vás objet a poděkovat Vám. Bylo to docela těžké, protože kvůli covidu jsme neměli příležitost se moc poznat. A tak se stávalo, že ten, kdo mi otevřel, na otázku, zda je doma pan/paní XY odpověděl: „*To jsem já.*“ ☺ Myslím, že ještě jednou jsem Vás takto objížděl s lahví vína z obce Hrušky ☺. Další rok jsme udělali poděkování ve 4 skupinách na faře. Chtěl jsem tak otevřít faru pro všechny, protože jsem si vědom, že už mnozí nechodí na náboženství, na spolčo mladých, na Biblickou hodinu, Abecedu víry, na mše na faře apod., tak se na faru jen tak někdy nepodívají... Letos jsme zkusili uskutečnit toto setkání – poděkování pro všechny najednou v Orlovně na slavnost Krista Krále 24. listopadu, s tím, že jsem tento termín avizoval již rok dopředu ☺! Moc děkuji Martě Marešové, že měla kapacitu a organizační schopnosti tento krásný plán dotáhnout do konce. Myslím, že to bylo prima ☺ a těším se příští rok na další setkání!

Minulý rok jsem rozdával vánoční CD, které jsme kdysi natočili se sourozenci, tak jestli ho ještě někdo nemáte, tak stačí říct ☺.

Je krásné, že se za tu dobu už známe víc.

Jedna z krásných služeb, kterou taky sloužíte v naší farnosti je, že **čtete Boží slovo v kostele**. Děkuji Vám. Tuto službu jsem ani už nepočítal. Snažím se to tedy nějak dávat dohromady s obavou, abych na nikoho nezapomněl, případně se moc omlouvám. Jestli jsem dobře počítal je to zhruba 48 různých služeb. Když někdo říká, neumím toto a toto, tak má šanci na dalších 46 pozicích ☺. Dohromady to je zhruba 244 lidí... z toho někteří více služeb, někteří dvě, někteří víc, někteří dělají skoro všechno ☺. Například Honza Moravec zastává v naší farnosti službu Akolyty, v ERF, kostelník verměřovický, úklid Verměřovice + květiny, otevírání a zavírání verměřovického kostela, příležitostná praktická pomoc a zástupce v PRF. Anička Motlová učí náboženství, má pro děti jednou měsíčně nedělní katecheze, vede dětskou scholu, farní tábor, dělá nástěnky v kostele a na faře, je v PRF, stará se o farní knihovnu a děti při duchovních obnovách, dělá tablo dětí k první sv. smíření a k prvnímu sv. přijímání, apod. **Obdivuji každého kdo je ochoten věnovat naší farnosti čas. Moc moc moc děkuji!!!**

Jak jsem většinu – ne všechny!!! 😊 – vypsal do ohlášek: kostelníky, varhaníky, vedoucí chrámového sboru a schol a různých kroužků a uskupení, učitele náboženství, všechny, kdo uklízí a zdobí naše kostely, všechny vyhazovače... sněhu 😊, naše fotografy, ty, kdo se starají o náš hřbitov a kostelní hodiny, členy pastorační a ekonomické rady farnosti, akolyty...

Vyšlo mi, že je zapojeno 176 lidí!!! Díky!!! Z toho nejpočetnější dvě skupiny podle mě vyšly: úklid DČ kostel 34 lidí a ministranti v celé naší farnosti shodně 34. Nepočítám všechny členy chrámového sboru, schol apod... Prostě je Vás hodně a vím, že díky je málo... **ale opravdu VELKÉ A UPŘÍMNÉ DÍKY.**

Každý toho má hodně, a přesto dokážete věnovat čas své farnosti...

A je to mnohem větší hodnota... **jsme služebníci našeho dobrého Pána 😊...**
Přímo Jemu můžeme sloužit skrze druhé v Jeho církvi na konkrétním místě

Díky všem, kteří jakkoliv sloužíte v naší farnosti a jakkoliv přispíváte k dobré atmosféře v naší farnosti.

Kéž je to v naší farnosti Boží 😊!

Statistika

Je konec roku, tak mi dovoluňte opět několik údajů a čísel.

V letošním roce jsme v naší farnosti pokřtili 17 dětí a jednoho dospělého, což je, když se dívám jen na posledních 7 let, nejvyšší číslo! Bohu díky! V roce 2022 a 2023 to dohromady nebylo tak vysoké číslo jako letos, to bylo jen po sedmi dětech. Prosím o modlitby za ně. Ať vytrvají!

Křty

	Jméno	Datum křtu	Místo
1	Johana Karasová	17. 2. 2024	Dolní Čermná
2	Aleš Dostálek	30. 3. 2024	Dolní Čermná
3	Michal Oborný	13. 4. 2024	Dolní Čermná
4	Adam Eliáš	15. 6. 2024	Dolní Čermná
5	Martin Bartoš	15. 6. 2024	Dolní Čermná
6	Vojtěch Kouba	15. 6. 2024	Dolní Čermná
7	Klára Jandová	28. 9. 2024	Dolní Čermná
8	Vojtěch Janda	28. 9. 2024	Dolní Čermná
9	Jan Kubíček	6. 10. 2024	Dolní Čermná
10	Lilien Řeháková	11. 10. 2024	Dolní Čermná
11	Matyáš Novotný	19. 10. 2024	Dolní Čermná
12	Ludmila Můčková	1. 10. 2024	Dolní Čermná
13	Viktorie Hegerová	30. 11. 2024	Dolní Čermná

	Jméno	Datum křtu	Místo
1	Patrik Sudek	14. 1. 2024	Verměřovice
2	Antonín Mašín	11. 2. 2024	Verměřovice
3	Tomáš Kuře	10. 3. 2024	Verměřovice
4	Jakub Štork	29. 6. 2024	Verměřovice
5	Eda Marek	7. 9. 2024	Verměřovice

Svatby

Letos jsme měli 8 svateb v naší farnosti. Opět neivyšší číslo za posledních 7 let. Bohu díky. Provázíme je svou modlitbou. Zde hraje velkou roli, že pro mnohé je pékne místo Mariánská Hora, takže polovina se odehrála tam. V areálu Mariánské Hory proběhly také 3 civilní svatby.

Jméno - ženich	Jméno - nevěsta	Datum sňatku	Místo
Jiří Novotný	Petra Janovcova	11. 3. 2024	Petrovice
Jiří Dostál	Marie Bednářová	27. 4. 2024	Dolní Čermná
Josef Kroul	Markéta Neubauerová	4. 5. 2024	Mariánská Hora
Kryštof Kolčava	Anežka Maříková	13. 7. 2024	Dolní Čermná
Vladimír Dušek	Marie Srovnalová	10. 8. 2024	Mariánská Hora
Jakub Nosek	Markéta Severinová	10. 8. 2024	Dolní Čermná
Michal Faltejsek	Barbora Svobodová	31. 8. 2024	Mariánská Hora
Tomáš Nerušil	Kristýna Jurová	19. 10. 2024	Mariánská Hora

Pohřby

V letošním roce jsme se v našich kostelech rozloučili s 18 lidmi a vyprošovali jim a jejich blízkým Boží blízkost. I v tomto se jedná se sledovanými roky od roku 2018 o nejvyšší číslo, v roce 2018 bylo také 18. (2023 – 10, 2022 – 7, apod.)

Odpočinutí věčné dej zemřelým, Pane, a světlo věčné ať jim svítí. Ať odpočinou v pokoji. Amen.

	Jméno	Příjmení	Bydliště	Úmrtí	místo posledního rozloučení
1	Magdaléna	Polzerová	Dolní Čermná	7. 2. 2024	Jakubovice
2	Marie	Sršňová	Verměřovice	13. 2. 2024	Verměřovice
3	Marie	Nastoupilová	Dolní Čermná	21. 2. 2024	Dolní Čermná
4	Jaromír	Prokop	Dolní Čermná	7. 3. 2024	Dolní Čermná
5	Marie	Vacková	Dolní Čermná	20. 3. 2024	Jakubovice
6	Jan	Sklenář	Verměřovice	6. 4. 2024	Verměřovice
7	Milan	Sedláček	Dolní Čermná	10. 4. 2024	Dolní Čermná
8	Jindřiška	Beranová	Verměřovice	25. 4. 2024	Verměřovice
9	Jana	Hejlová	Dolní Čermná	10. 6. 2024	Dolní Čermná
10	Jaroslav	Moravec	Petrovice	15. 6. 2024	Petrovice
11	Josef	Peichl	Dolní Čermná	10. 7. 2024	Dolní Čermná
12	Marie	Vacková	Litomyšl	16. 7. 2024	Dolní Čermná
13	Miloslava	Hofmanová	Verměřovice	15. 8. 2024	Verměřovice
14	Josef	Dušek	Petrovice	22. 8. 2024	Petrovice
15	Josef	Mařík	Verměřovice	16. 9. 2024	Verměřovice
16	Věra	Kašparová	Dolní Čermná	27. 9. 2024	Dolní Čermná
17	Marie	Hylská	Dolní Čermná	4. 10. 2024	Dolní Čermná
18	Josef	Záleský	Verměřovice	17. 10. 2024	Verměřovice

Blízkost Boží Vám ze srdce přeje nejen po celý rok 2025, ale po celý život

Váš otec Jan ☺ +

Z historie farnosti

Milí čtenáři,

o půlnoční mši svaté v naší farnosti již odedávna zaznívá Česká mše vánoční „Hej mistře“ Jakuba Jana Ryby. A my starší si dodnes vybavujeme altové a basové party Ludmily a Vojtěcha Kunertových, které k tomuto dílu - v podání našeho místního chrámového sboru - po dlouhou dobu patřily.

Do historické rubriky posledního letošního Poutníka pro dobu adventní a vánoční zařazujeme vzpomínky Lídy a Věry - na jejich rodiče, dobu, advent a Vánoce. Tak se začtěte...nejen Vy, kteří jste pamětníky.

Přejeme klidné a požehnané prožití nadcházejících dnů.

Redakce Poutníka

Vzpomínání na Vojtěcha a Ludmilu Kunertovy

Bliží se Vánoce a my více než kdy jindy vzpomínáme na své rodiče a blízké. Právě adventní doba byla obdobím plným očekávání a radosti.

Naši rodiče Vojtěch a Ludmila se poprvé potkali, kde jinde než na „kruchtě“ v kostele v Dolní Čermné. Otec se mamky ptal s humorem sobě vlastním, co tam dělá, jestli hraje na čelo a ona zrudla až ke kořínkům vlasů, už ve 14 letech se jí moc líbil.

Otec pocházel z rodiny Vojtěcha a Marie Kunertových, celkem jich bylo 5 dětí, a to samí kluci, tatínek byl z bratrů nejstarší. Děda Vojtěch byl krejčí, bydleli v malém domku na začátku Horní Čermné, říkalo se tomu Mešina. Panoval u nich přísný režim a pořádek, který musel být dodržován i s ohledem na to, že všechny rodinné a pracovní aktivity se odehrávaly v jedné velké místnosti. Když měl přijít na zkoušku oděvu zákazník, kluci byli předem napomínáni, že musí být hodní. Děda však usoudil, že stejně hodní nebudou a tak dostali za vyučenou před návštěvou a po odchodu opět, protože kluci nezklamali a zlobili. Jejich maminka to s nimi neměla vůbec jednoduché.

Náš tatínek pracoval v Papírnách v Lanškrouně jako úředník. Součástí jeho práce byla kontrolní činnost v ostatních papírnách po celé republice. Se sestrou jsme se vždycky těšili, když na nějaký čas odjel, že budeme doma jen s mamkou a trochu si „orazíme“. Otec po vzoru, co se v mládí naučíš... po nás vyžadoval také zodpovědný přístup, ať již ve škole nebo v hudebce. Ráno jsme musely brzo vstávat, cvičit na housle nebo pomáhat s úklidem domácnosti.

Tatínek sám hrál dobře na housle, klarinet a saxofon. Měli kapelu „Melodik“, složenou převážně z rodiny Kunertů, hráli na tanečních zábavách a plesech. Působil také v dechové hudbě v Lanškrouně a v Dolní Čermné, kde zastával několik let roli dirigenta. Byl aktivně zapojený do kulturního dění v obci, ať již v divadelním ochotnickém spolku nebo v tzv. osvětové besedě při svatbách na obecním úřadě a jiných akcích. Kolikrát nechápeme, jak to všechno zvládal, ale muzika byla jeho největší vášní.

Rodiče maminky byli Marie a Petr Duškovi, bydleli v Dolní Čermné v domě pod splavem. Mamka měla dva sourozence. Doma měli malé hospodářství, tak práce bylo od rána do večera stále dost. Ještě se pamatuji, že jsme s ní chodily na pole pomáhat při žních nebo se sběrem řepy. Poté odešla pracovat do Tesly Lanškroun. Práce to byla náročná a pracovala na směny. Maminka hrála také na housle a moc ráda zpívala, měla pěkně zabarvený altový hlas. S babičkou vždycky zpívaly dvojhlasně mariánské písně a pro nás to bylo šťastné dětství. Babička Marie byla moudrá žena, měla vlídnou a laskavou povahu a na nás děti byla moc hodná. Mamka toto „teplo domova“ přenesla stejně tak do naší rodiny.

V lednu v roce 1952 měli Ludmila a Vojtěch svatbu. Datum bylo stanoveno hned po Vánocích z důvodu napečeného cukroví a také odpovídající váze prasátka určeného k zabítí. Po dvou letech se jim narodila dcera Ludmila a poté Věra. Manželství bylo spokojené, poněvadž měli stejné zájmy a jak se říká - táhli za jeden provaz. Mamka moc dobře vařila, měla veselou povahu, ráda se smála a s grácií sobě vlastní snášela všechny vtípky tatínka, který byl humorista a dělal si legraci ze všech ostatních. Kdokoliv navštívil naši rodinu, byl vždy vřele uvítán. Mamka všechny pohostila a pravdivě naplňovala heslo „host do domu, Bůh do domu“. Přátelé i příbuzní se u nás často scházeli ke karetní hře kanasta, kdy nezřídka partie končila rozházením karet a vášnivým odchodem. Proto i nás od brzkého mládí této hře dobře naučili, v této tradici se pokračuje dodnes a hrají už i vnuci a pravnuci. Nutno podotknout, že hra je poněkud ostřejší a zákeřnější než ji hrávali naši rodiče s přáteli.

S dobou adventní přicházely zkoušky v kostele na vánoční mše svaté, na kruchtě bylo živo, maminka zpívala alt a tatínek bas. Bylo to pro nás všechny poměrně náročné období a neexistovalo přijít na zkoušku pozdě nebo se jí nezúčastnit. Nejvíce se vždycky „dřela“ Rybova Česká mše vánoční. V podvečer Štědrého dne se celá rodina těšila na návštěvu strýce Valentina Kunerta s harmonikou a zpívání koled a první ochutnání vánočního cukroví.

Do kostela se chodilo ze Smrčiny pěšky, v zimě to byla někdy pěkná fuška, často jsme se prodírali sněhem. Po půlnoční mši svaté jsme všichni ještě doma seděli a rozebírali, jak kdo zazpíval a zahrál. Byla u toho vždycky velká legrace, pojídaly se studené řízky z kapra a šli jsme spát pozdě v noci. Vánoce jsme měli nejraději.

Oba rodiče byli od mládí aktivními členy jednoty Orel v Dolní Čermné. Proto pro ně bylo samozřejmostí, že se v devadesátých letech zapojili do obnovy Orla a rekonstrukce Orlovny. K tomu patřily i brigády spojené s úklidem Orlovny. Jednalo se o sehranou partu starších, nás mladších a ostatních rodinných příslušníků včetně dětí. I když to někdy byla náročná práce, bylo u toho vždy veselo a vtípky se to jen hemžilo. Vzpomínáme na tyto chvíle moc rádi.

Vnučky se často dobře pobaví, když vzpomínají na dědu a jeho „kdo to zase vymyslel“ a dodnes některé jeho hlášky používají. Jsme rodičům vděчны, že nám pomohli s výchovou našich dětí, předali víru, lásku k hudbě a rodinnou pospolitost. Je nám smutno, že to všechno nějak rychle uteklo a nejsou tu s námi. Doufáme, že se s nimi jednou setkáme v Božím království a společně zazpíváme a třeba i zahrajeme karty.

Lída Müllerová a Věra Bláhová

Rozhovor Poutníka

... s P. Vojtěchem Novotným

Vážení čtenáři, pro letošní poslední číslo Poutníka jsme připravili rozhovor s **P. Vojtěchem Novotným**, knězem královéhradecké diecéze a vicerektorem Papežské koleje Nepomucenum v Římě. P. Vojtěch několikrát navštívil naši farnost, sloužil mše svaté v našich kostelech, zpovídal při poslední poutní slavnosti na Mariánské Hoře... A je to především díky tomu, že s naším otcem Jendou ho pojí skvělý kamarádský vztah. Využili jsme tedy příležitosti dozvědět se něco víc 😊

Milý otče Vojtěchu,

je pro nás velkou ctí, že jste při posledním setkání neodmítl naši prosbu a ochotně jste přistoupil na rozhovor pro náš farní časopis 😊

Můžeme Vás na úvod poprosit, zda byste nám o sobě pověděl něco osobního? Odkud jste? Máte sourozence?

Pocházím z Příbrami, které je známé poutním místem Svatá Hora a které drží také světovou raritu, protože důl Vojtěch jako první na světě dosáhl jeden kilometr do hloubky (v roce 1875). Když mi bylo devět let, tak jsme se přestěhovali do Athén, tedy jen těch východočeských, jak se vzletně nazývá město Chrudim.

Mám staršího bráchu, který také žije v Chrudimi i s manželkou a čtyřmi dětmi.

Kdy vzniklo Vaše rozhodnutí stát se knězem? Jaká byla Vaše cesta ke kněžství?

Od školy jsem miloval matematiku, účastnil se různých soutěží, a tak bylo jasné, že se matematice budu věnovat i na univerzitě. Jenže... během studia přišlo něco nečekaného: myšlenka, jestli se nemám stát knězem. Snažil jsem se ji zaplašit, ale v tom jsem neuspěl. Stále sílila... Vůbec jsem netušil, co má člověk dělat, když najednou rozpoznává, zda ho Bůh volá k tomuto úkolu. No a vidíte: za pár let a jsem knězem...

Jak jste se poznali s otcem Jendou?

S otcem Jendou jsem se potkal poprvé na duchovní obnově pro mladé muže Tammím, kterou pořádá dvakrát ročně pražský seminář. A pak na biskupství při přijímačkách do semináře. Bylo nás tam celkem devět. Hádejte, kdo byl nejživější...

(kamarádská poznámka otce Jana: „Určitě jsme se ale potkali už o několik let dříve v Příhovicích v centru mládeže, kde jsem sloužil v letech 2003 až 2004. Ale jak je vidět - a je to možná dobře - Vojta si to nepamatuje“ 😊)

Kdy a kde jste přijal kněžské svěcení? Kde jste poté působil?

Jáhenské svěcení jsme přijali spolu s o. Jendou v roce 2016 a o rok později na sté výročí fatimských zjevení, tedy 13. května 2017, jsem byl vysvěcen na kněze. První láskou – tedy první farností – se mi staly Poděbrady a okolí. Mimochodem do našeho

„rajónu“ patřila také Libice nad Cidlinou s rodištěm dvou světců: svatého Radima a mého patrona, svatého Vojtěcha.

Jak se z mladého kněze stane vicerektor papežské koleje v Římě? Odkdy jste v této funkci? Je tato pozice nějak časově omezena, nebo je na dobu neurčitou?

To je dobrá otázka. Rozhodně nečekaně! Byl jsem na revizi hasičích přístrojů v Litomyšli, když mi zvonil mobil s tím, jestli bych se mohl stát vicerektorem Nepomucena. Nejprve jsem musel pochopit, že se nejedná o vtip. A když jsem pak dával kamarádům hádat, kam že to jdu, trvalo jim více než hodinu, než na to přišli... Vicerektorem Papežské koleje Nepomucenum jsem tedy od 1. září 2018. Služba je omezena na pět let.

Správně počítáte, že už tam jsem déle – dá se tedy prodloužit. Takže vlastně záleží na tom, kdy bude o biskup potřebovat mé služby na některém dalším místě...

Můžete nám, prosím, stručně sdělit historii a vysvětlit účel a fungování koleje Nepomucenum?

Právě v těchto dnech si připomínáme 140. výročí založení první československé koleje v Římě Bohemikum. To však bylo malé, a tak papež Pius XI. nechal v roce 1929 vystavět Nepomucenum. Nepomucenum už zažilo opravdu hodně. Je spjaté s kandidáty blahorečení Josefem Beranem, Jánem Vojtaššákem a Michalem Buzalkou. Studovalo zde mnoho biskupů, včetně o. biskupa Jana Vokála. Zkrátka... je to čest žít na tomto místě.

Nepomucenum slouží jako kněžský seminář, ve kterém se bohoslovci připravují na svěcení a službu církvi. Dále zde žijí kněží nejen z České republiky, ale i z Indie, Kamerunu, Nigérie, Burkina Faso, Togo a dalších zemí světa.

Jaký je život v Nepomucenu?

Život v Nepomucenu je velmi pestrý. Kromě studentů zde žijí a starají se o nás sestry boromejky a milí spolupracovníci. Ale také zde sídlí Český historický ústav Akademie věd, má zde zázemí Asociace Praha sdružující Čechy v Římě, Česká škola Řím pro zhruba čtyřicet dětí od školky až po devátou třídu, pořádáme akce pro krajany atd.

Jaká je „pracovní náplň“ vicerektora kněžského semináře papežské koleje?

Vicerektor, jak název napovídá, je méně než rektor, tedy je jeho zástupce. Staráme se o formování bohoslovců, předávání jim „kněžského řemesla“, ale i o koordinaci všech vyjmenovaných složek, opravu domu, zásobování, dovážení čerstvého ovoce a zeleniny, opravování prasklých záchodových prkének atd.

Je to asi rozdílné - sloužit jako kněz ve farnosti a mít takovéto poslání v Římě...

Ve farnosti, jako je třeba ta vaše, máte mnohem větší společenství lidí. Zde je nás sice daleko méně, ale o to intenzivněji spolu žijeme – od 5:55 ráno až do večera. Z obvyklých kněžských povinností se prakticky nedostanu k vysluhování svátostí, tedy s výjimkou mše svaté. Takže zpovídání, křty, svatby... to je něco velmi vzácného.

Setkáváte se s papežem Františkem?

Se Svatým otcem Františkem jsem měl příležitost se osobně vidět asi pětkrát, například když mu žehnali naši novokněží. Samozřejmě je to vždycky krásný zážitek.

V Římě ještě dále studujete?

Od povinností v koleji odpočívám studiem doktorátu z liturgiky na Papežském institutu sv. Anselma.

Zbývá Vám čas poznávat Řím? Která místa jste si oblíbil?

Řím se nám nejlépe poznává s hosty, které musíme provázet. Těch míst je samozřejmě spousta. Přestože jsem byl mnohokrát v bazilice sv. Petra, vždycky je to zvláštní do ní znovu vstoupit. Z méně známých míst doporučuji řeckokatolický kostel Santa Sofia, celý vymozaiikovaný. A až tu budete s dětmi a budete mít k dispozici auto, jeďte se podívat do zábavního parku Zoomarine.

Kdy se dostáváte do Čech a domů?

Zpravidla bývám v Čechách v červenci a týden o Vánocích a týden o Velikonocích. A pak případně na krátké návštěvy, klidně i na jedinou noc.

Jak budete prožívat letošní dobu adventní a Vánoce?

Dobu adventní budu prožívat zde v Nepomucenu – a čeká nás spousta akcí: například tradiční seminární mikulášská besídka se vtipnými scénkami všech možných skupin z Nepomucena. Ale také poletím do naší „farnosti excurrento“, tedy do Londýna. A o Vánocích? Tak to ještě uvidíme. Pravděpodobně se otočím doma a dá-li Pán, tak se s Vámi uvidíme na Štěpána.

Na závěr poprosíme o Vaše poselství pro naše farníky a čtenáře tohoto časopisu...

Když jsem měl možnost několikrát zavítat do vaší farnosti, vždycky to bylo pro mě povzbuzení. Možná, že si to ani neuvědomujete, když v tom žijete. A tak vám přeji, ať tvoříte dobré společenství a jste si vzájemnou oporou na dobrodružné cestě za Pánem Bohem.

Moc Vám, otče Vojtěchu, děkujeme za rozhovor. Přijměte od nás srdečné přání všeho dobrého a potřebného, hodně Boží lásky, zdraví, síly pro Vaši službu. Také klidné prožití adventu v Nepomucenu a krásné Vánoce. Těšíme se na setkání s Vámi v naší farnosti☺

Za redakci Poutníka: Hana Vágnerová a otec Jan

Ze života farnosti

Celonárodní setkání Modliteb matek

První říjnový víkend jsme se s Bohuškou a Monikou vydaly do Pardubic, kde se v Ideonu konalo setkání maminek. Podařilo se nám v pátek před 17 hodinou dorazit na místo, zaregistrovat se a v 17.30 začínala mše svatá, po ní následovala moderovaná adorace za uzdravení rodin. V sobotu po snídani jsme začínali den ranními chválami, po nich měla přednášku sestra Dominika a od 10.30 sloužil biskup Jan Vokál s ostatními kněžími mši svatou. Polední čas byl vyhrazen na oběd a příležitost ke svátosti smíření. Odpolední program svým svědectvím zahájily maminky z jednotlivých diecézí. Na odpoledne byli zvaní manželé přítomných maminek. Společně jsme vyslechli svědectví představeného Modliteb otců Willema, který dorazil až z Holandska, po té jsme se rozdělili. Setkání jsme zakončili Modlitbami matek a Modlitbami otců. A byla to SÍLA! Shromáždilo se na sedm set maminek, tatínků bylo asi 30 (modlitby matek k nebi stoupají, ale modlitby otců nebesa přímo rozráží 😊), zpovídat přijelo 24 kněží. Celé setkání hudebně doprovázela skupina mladých z Brna. Do páteční adorace Za uzdravení rodin jsme byli ponořeni natolik, že jsme nevnímali čas. Byl přítomen Bůh, Milující Otec, Syn, Duch Svatý. Nedá se to vypsát... Divím se sama sobě, nevyhledávám velké akce, ale toto setkání bylo pro mě hluboké, radostné, silné, úžasné. Díky Pane! Vyřizuji pozdravy a poselství z tohoto setkání: nechme se Bohem milovat. Otec Jenda nám to také říká, protože jedině tehdy, když víme a cítíme, že jsme milováni, můžeme přinášet lásku a útěchu našemu zraněnému světu.

Marie Moravcová

První setkání členů živého růžence naší farnosti

Co si pamatuju, živý růženec se modlily už moje babička s mamkou a já k němu přišla, jak se říká, „jako slepý k houslím“. Dělal jsem spojku při pravidelné výměně kartiček s desátky a tak dobře jsem měnila, až mi jedna kartička zůstala. 😊

Růženec, latinsky rosarium, neboli „Zahrada růží“ je meditativní opakovací modlitba. Je považována za tradiční symbol římskokatolické církve a významný prvek mariánské úcty. Živý růženec tvoří lidé, kteří se společně modlí tuto modlitbu. Vždy 20 lidí se spojuje do jediné růže, která je tvořena z dvaceti tajemství (růženec radostný, bolestný, slavný a růženec světla). S modlitbou živého růžence nejsou spojena nějaká výjimečná zaslíbení, ale tato modlitba je sama o sobě velmi jistou cestou přímluvné modlitby. Tolik ve zkratce z internetu.

Jen tak pro zajímavost - v naší farnosti se členové živého růžence denně pomodlí 4 celé růžence (80 desátků). To je docela dost.

A teď k setkání...

Už téměř od poloviny září bylo jasné, že setkání členů živého růžence bude a připadne na 7. října, na den památky Panny Marie Růžencové. Docela jsem se těšila. Sice lidi z farností znám, ale kdo všechno se modlí živý růženec, jsem nevěděla.

V den „D“ jsme naše setkání zahájili v kostele společnou modlitbou radostného růžence a potom, potom jsme strávili opravdu příjemné odpoledne v Orlovně.

Účast byla hojná 😊

Myslím, že to bylo vůbec poprvé, co se členové živého růžence sešli takto „naživo“. Za to poděkujeme našemu otci Jendovi, který s nápadem přišel. No, my ho nemít... 😊

Tímto naším setkáním a modlitbou jsme zároveň podpořili výzvu a přání papeže Františka - věnovat pondělí 7. října modlitbám a postu za mír na Ukrajině, v Izraeli a na celém světě.

Milada Marešová

Poděkování služebníků farnosti

V neděli 24 listopadu jsme při dopoledních mších svatých prožili Slavnost Ježíše Krista Krále a odpoledne nás čekala ještě další událost: otec Jan pozval na společné setkání do Orlovný všechny služebníky farnosti. Sešli jsme se ze všech obcí farnosti a ze všech resortů naší služby - kostelníci, varhaníci, akolyté, vedoucí chrámového sboru a schol, učitelé náboženství, členové úklidových skupinek a ti, kdo zajišťují výzdoby kostelů, fotografové, členové pastorační, ekonomické rady...

Asi jsme se nesetkali úplně všichni - ne vždy se termín hodí všem a mají naplánováno třeba něco jiného, a také jsme v této podzimní sychravé době možná i víc nemocní.

Přesto nás v Orlovně bylo dost; důkazem toho je společná fotka, kterou vidíte na titulní straně Poutníka 😊 A bylo nám spolu dobře. Připraven byl výborný raut, kde si každý mohl vybrat dobroty podle svého gusta a o dobré pití bylo také postaráno. Otec Jan nejen děkoval, ale jako správný a pozorný hostitel nás vybízel k ochutnávce a doléval...

Poděkování náleží skupince žen, které občerstvení nachystaly; holt bez ženské ruky se to prý neobejde 😊.

Další díky patří našim mladým, kteří nás vzorně obsluhovali a zejména pak skvělé partě ministrantů, kteří uklízeli, myli nádoby a nikoho k tomu nechtěli pustit. A očividně si to užívali 😊.

Děkujeme, otče Jendo, za pozvání, milé setkání a příjemně prožitý nedělní podvečer.

Za farnost: Hana Vágnerová

Nejstrašnější bída je samota a pocit, že mě nikdo nepotřebuje.

Matka Tereza

Farní dopoledne v Orlovně 13. 10. 2024

Každé společné posezení je, jak už bylo napsáno v ohláškách, příležitostí k vzájemnému setkání, popovídání, obohacení, naslouchání a doplnila bych k poznávání se navzájem, příležitostí k povzbuzení se, inspiraci, pochopení se a určitě toho je i víc.

Toto všechno jsme mohli zakusit po nedělní mši svaté v 8:00 při Farním dopoledni v Orlovně, kde na nás, mimo jiné, také čekalo spoustu dobrot od našich hospodyněk, kuchařů, kteří se s námi podělili o své kuchařské umění – díky za Vás. Také ale díky

za poskytnuté zázemí v Orlovně, díky těm, kteří pomáhali s přípravou, úklidem. Díky za obsluhu mladých i těch maličkých – pobavilo nás, když k našemu stolu přišla malá Eliška Kyšperková a dětským hláskem nám položila otázku, které jsme neporozuměly, tak jsme si ji nechaly zopakovat ještě jednou, a ta zněla „**KÁVU?**“ Bylo to opravdu milé, legrační, odvážné.

Na toto setkání byly otcem Janem pozvány také sestry ze Společnosti sester Ježíšových, aby nám přiblížily, jak se vyvíjí situace s Mariánskou Horou. Pozvání přijaly a na Farní dopoledne přijely 4 sestry – sestra Olga Zelená (představená České provincie SSJ), Marie Vernerová (zajišťuje praktický chod centra v Olomouci), Alena Jindrová (generální představená) – tyto tři sestry bydlí v Olomouci, včetně „naší“ sestry Ludmily a dalších, kde je centrum jejich společnosti. Čtvrtou sestrou byla Helena Jožáková z komunity v Ústí nad Orlicí. Pracuje v tamější Charitě jako zdravotní sestra.

Sestra Alena a Olga se ujaly slova a já jim děkuji za shrnutí toho, o co se s námi podělily.

Sestra Alena shrnula více než roční intenzitní propojení sester Ježíšových s Mariánskou Horou: v květnu 2023 se setkaly s otcem Janem a v září 2023 přišlo rozhodnutí založit na Mariánské Hoře komunitu. V červnu 2024 byla již hotová vizualizace nového domu díky Jirkovi Svobodovi, za jehož dobrou a všestrannou spolupráci a ochotu být při různých jednání sestry děkovaly. Dále zmínila, že Jirka pracuje na projektu domu (pro stavební povolení, poté pro realizaci stavby). Následně sestra Alena podotkla, že pitná voda bude na Mariánskou Horu dovedena z Horního Třešňovce. Na toto je již nový projekt dokončen. Nyní je třeba zajistit stavební

povolání a práce mohou začít. (Od původního záměru nové studny se upustilo z důvodu nejistého výsledku i z důvodu finančního).

Sestra Alena připomněla slova otce Jana použitá při přivítání přítomných v úvodu mše svaté sloužené na Mariánské Hoře na slavnost sv. Ignáce z Loyoly 31. 7. 2024 a ta zněla: „*Ač už jsme toho udělali hodně, pomyslně tady dnes stavíme duchovní základní kámen budoucnosti Mariánské Hory.*“

Sestra Olga nám přiblížila „základy duchovní stavby Společnosti sester Ježíšových“. Pozvání na Mariánskou Horu přijaly, protože jim leží na srdci, aby se uchoval duchovní ráz tohoto mariánského poutního místa. Chtějí k tomu přispívat svou přítomností a svým posláním. Pán Bůh jim v tom žehnej a my prosím pomáhejme modlitbami....

Základem duchovní stavby SSJ je vztah s Kristem: život modlitby každé sestry (denní osobní modlitba, adorace, mše svatá). Sestry žijí z odkazu sv. Ignáce z Loyoly a usilují podle jeho vzoru o důvěrný vztah s Bohem v každodenním dění: naslouchat Božímu hlasu, objevovat stopy Boží lásky a odpovídat na ně. Spiritualitu, stejně jako způsob života a poslání vtiskl Bůh Společnosti sester Ježíšových skrze p. Kunerta SJ, který ještě před svým odchodem do zahraničí žil v Dolní Čermné deset let jako tajný jezuita.

K poslání sester patří pomáhat církvi v dnešní nouzi duchovních povolání modlitbou, obětí a doprovázením mladých lidí. Pozvání žít toto poslání na Mariánské Hoře, která je úzce spjata s povoláním P. Kunerta, je pro sestry velkou milostí.

Při psaní tohoto článku mi přišlo na mysl, že bych chtěla také připomenout a poděkovat Pecháčkovým za jejich dlouholetou péči o kostel na Mariánské Hoře, krásné květinové výzdoby a za mnoho dalšího co pro toto místo vykonali.

Přeji nám, abychom zažívali při společných setkáních opravdové přátelství, aby se nikdo necítil sám. Třeba někdo v naší blízkosti čeká na to, že si ho všimneme, projevíme zájem o jeho osobu, navštívíme ho, nabídneme mu pomoc – mějme prosím oči a srdce otevřené. Děkuji.

Monika Bednářová

Většina lidí ani netuší, co všechno by Bůh s nimi mohl vykonat, kdyby se mu otevřeli a dovolili mu jednat.

Ignác z Loyoly

Putujeme s Poutníkem ... za historickými betlémy

Doba adventu a Vánoc nás možná víc než jindy láká k návštěvě míst, kde je možné vidět výjevy narození Ježíše Krista, tedy za betlémů... Přinášíme tipy na výlet do některého z nich.

Asi nejbližším místem pro nás je Letohrad a expozice betlémů v Muzeu řemesel v Novém dvoře. Expozice představuje výjimečnou ukázkou více než stovky historických betlémů, mezi nimiž je takřka polovina betlémů od králických řezbářů. Záměrem této expozice muzea je připomenutí předválečné masivní výroby betlémů na Králicku a s tím spojené i řezbářské řemeslo, které mělo v Králikách i vlastní řezbářskou školu. Nejmladším betlémům je kolem padesáti let, desítky betlémů jsou však staré 80, 100 i 200 let. Zajímavostí je sto let starý pohyblivý betlém, u kterého byl při opravě, díky skrytému nápisu na použitém prkénku, po dvaceti letech zjištěn jeho tvůrce. Ozdobou expozice jsou betlémy s třiceticentimetrovými figurami, originální papírové betlémy z Třebíče a unikátně zachovalý vyřezávaný betlém z Domažlicka. Umístěn je zde také betlém z dolnočermenské Orlovny a vyřezávaný betlém z verměřovického kostela. Výstava historických betlémů je letos otevřena od 12. do 31. prosince od 10 do 17 hodin (s výjimkou 24. a 25. prosince).

Další výlet si můžeme udělat do Třebechovického muzea betlémů v Třebechovicích pod Orebem. Nejcenějším a nejobdivovanějším dílem, které je zde umístěno, je bezesporu celodřevěný mechanický „Proboštův betlém“ řezbářů Josefa Probošta a Josefa Kapuciána. Betlém vznikl od roku 1882 až do Proboštovy smrti v roce 1926. Betlém uvedl do pohybu Josef Friml. Na ploše 6,9 × 1,9 × 2,2 metry se nachází více než 2 000 vyřezávaných dílů. Ty zahrnují 351 figurek, z nichž přes 200 postavíček se pohybuje. V dolní části najdeme především světské postavíčky, za jejichž předobraz sloužili trebechovičtí obyvatelé při vykonávání v té době běžných řemesel. Uprostřed třetího podlaží stojí jesličky s narozeným Ježíškem. Na čtvrtém až sedmém patře se odehrávají biblické výjevy od Zvěstování pastýřům přes scény z Ježíšova života až po jeho Nanebevstoupení. Poprvé byl betlém vystaven v r. 1906 na výstavě Zemské jednoty řemeslnické v Chrasti u Chrudimi a hojně byl vystavován během 30. let až do druhé světové války. Zajímavé je sledovat další osudy

**VÝSTAVA
HISTORICKÝCH
BETLÉMŮ**

MUZEUM ŘEMESEL LETOHRAD

12. 12. 2024 – 31. 12. 2024 zavrací dny:
24. – 25. 12.

**VÝSTAVA JE OTEVŘENA OD 10:00 DO 17:00 HOD.
VE STÁLÉ EXPOZICI MUZEA ŘEMESEL**

Uvidíte více než 130 betlémů. Výstava je rozšířena
o další betlémy do nové sousední expozice historického knižtisku.

www.muzeumremesel.cz

betlému, o jehož záchranu se zasloužil učitel češtiny František Skřivan, nejen v době druhé světové války, aby nebyl odvezen do Německa, ale i v době následující. V 60. letech se představitelé zdejšího MNV a KSČ dokonce zasazovali o likvidaci betlému jako „produktu náboženského tmářství“. V roce 1965 se František Skřivan zasadil o zapsání Proboštova betlému na seznam kulturních památek. K obnovení zájmu od té doby přispěly jeho mnohačetné prezentace na výstavách doma i v zahraničí. Největšího úspěchu se dočkal v roce 1967 při jeho vystavení v Montrealu v Kanadě na světové výstavě EXPO 67. Třebechovický Proboštův betlém je jediným betlémem v České republice prohlášeným (v roce 1999) za národní kulturní památku.

Poslední tip na výlet je až na Slovensko do podhůří Malé Fatry v Žilinském kraji.

V obci Rajecká Lesná je k vidění unikátní dřevěný, ručně vyřezávaný, pohyblivý Slovenský Betlém. Jedná se o největší dřevořezbu (svého druhu) na světě. Nádherná expozice je výjimečná tím, že kromě narození Krista zobrazuje i zrod a počátky slovenského národa. Betlém je zapracován do scénérie nejvýznamnějších slovenských památek. Je zde ztvárněn běžný život i pracovní činnosti slovenského lidu. Scéna Božího narození se nachází uprostřed díla a je začleněna do obce Rajecká Lesná. Kolem ní jsou zastoupeny všechny slovenské regiony svými nejznámějšími místy a památkami. Najdeme zde hrady, katedrály, ale i tatranské štíty a jiné typické symboly slovenské krajiny. Betlém je situován v poutním areálu kolem Baziliky Narození Panny Marie. Nachází se přímo v Domě Božího Narození. Betlém vyřezal během 15 let svého života řezbářský mistr Jozef Pekara z Rajeckých Teplic. Na tomto

díle začal pracovat v roce 1980. Poprvé se s ním mohla široká veřejnost seznámit v den otevření v listopadu 1995. Mistr Pekara toto velkolepé dílo úplně dokončil až v roce 2000.

Ze zdrojů: www.muzeumremesel.cz, Wikipedie a webových stránek města a lázní Rajecké Teplice zpracovala Hana Vágnerová

Ohlasy a příspěvky

Aktivizace života farností

Letos jsem měla možnost účastnit se již podruhé konference „Aktivizace života farností“. Úvodem bude asi třeba vysvětlit, kdo je iniciátorem a co je obsahem těchto setkání.

Aktivizace života farností je projekt České biskupské konference pro aktivizaci pastorační práce v České republice. Projekt reaguje na aktuální výzvy, kterým naše farnosti čelí, a hledá řešení mezi těmi, jež mají s aktivizací ve svých životech osobní i pracovní zkušenosti. A proč se o tedy o zkušenosti nerozdělit? Účelem je společné sdílení pastoračních aktivizačních podnětů, nápadů, projektů i zkušeností a objevování nových cest v pastorační práci napříč celou naší republikou.

Proběhly již tři konference, které se konají koncem měsíce května. Konference se účastní představitelé katolické církve, kněží, členové řeholních řádů a nemalý podíl účastníků tvoří také laici z farností českých a moravských diecézí. První setkání bylo v roce 2022 v naší Královéhradecké diecézi v Novém Adalbertinu.

Druhá konference v roce 2023, které jsme se již zástupci z naší dolnočermenské farnosti účastnili, se konala v Arcibiskupském paláci v Olomouci. Její dopolední program tvořily dva tematické panely, ve kterých přednášeli kněží: v prvním panelu kněží z moravských míst, kde je věřících ještě dost a ve farnostech funguje aktivní život. Přiznám se, že mě asi více zaujal druhý panel, v němž své zkušenosti sdíleli kněží z českých farností se stavem: „čím dále postupujeme od Moravy a královéhradecké diecéze směrem na západ, tím je situace ve farnostech složitější.“ P. Radek Jurnečka, tehdy ještě arciděkan velké Římskokatolické farnosti a arciděkanství v Liberci (*pozn. od r. 2024 je generálním vikářem litoměřické diecéze*), popsal zdejší poměry. Jeho službu tvořila nejen obvyklá pastorační práce, při které také hodně pracoval s mládeží, ale poskytoval pomoc i bývalým vězňům a vypořádat se musel se stavem, kdy po zrušení pastoračních asistentů v diecézi je nahradili aktivní a obětaví duchodci. Zcela novým tématem pro mě byla přednáška P. Michaela Špilara nazvaná „Budování komunity na sídlišti i mimo něj *aneb* Beton a zase jen beton a člověk a Bůh v něm.“ P. Špilar totiž působí jako farář ve farnosti v Praze na Chodově a do jeho působnosti spadá i Komunitní centrum Matky Terezy (*pozn. a to jsem ještě netušila, co nás čeká příští rok ☺*). Ale i tady to funguje, i když trochu jinak, než jak jsme v naší „venkovské“ farnosti zvyklí. Z jeho vyprávění si pamatuji výraz „člověk sídlištní“ a popsání stavu, kdy se mu v létě farnost téměř vyliční... Odpolední program byl vyhrazen workshopům zaměřeným k několika tématům. Z naší farnosti jsme se zaměřili na téma „Farnost - správa, organizace, využití potenciálů a zdrojů“.

Hostitelem letošní třetí konference se stala farnost Praha - Chodov a P. Michael Špilar; konala se v zajímavém prostředí Komunitního centra Matky Terezy, kde část

přednáškového sálu se v polovině programu přeměnila v presbytář. Účastníci konference tak měli možnost účastnit se také mše svaté, kterou celebroidl pomocný biskup pražský Mons. Zdenek Wasserbauer.

Na letošní konferenci jsme jeli trochu s rozpaky, co přinese, protože v jejím programu vedle přednášek duchovních převažovaly referáty a sdílení zkušeností laiků. Zklamání jsme však rozhodně nebyli.

Já jsem si hodně odnesla z přednášky P. Viléma Štěpána OPraem, nazvané „Malá misie v severozápadních Čechách“, který 22 let působí v Liběšicích u Žatce - místě v bývalých Sudetech. Jeho farní obvod zahrnuje 12 farností, 43 vesnic a 26 kostelů a kaplí!!! A jeho misijní činnost přináší to, že v těchto místech funguje práce s dětmi, zcela zdevastované církevní památky se pomalu vrací k životu a pomoc potřebným má konkrétní podobu (např. v podobě potravinové banky).

Z přednášek laiků mě zaujali dva nadšenci z Hosína, malé jihočeské obce, ve svém vstupu nazvaném „Hosínské zvonění“. V roce 2013 nechali Hosínští pro místní kostel odlít dva zvony a jejich svěcení přineslo obci novou tradici, která spojuje lidi věřící i nevěřící. A také mladá sympatická slečna Lucie Vavrušková, která se od roku 2015 věnuje pastorační práci s lidmi bez domova a je spoluzakladatelkou spolku K SRDCI. Představila projekt „Naslouchárna Betlehem“, což je každotýdenní setkání s lidmi bez domova nad biblickým textem.

A jaké jsem si z konferencí odnesla závěry ve vztahu k naší farnosti? Pozitivní, ale je třeba mít na paměti i ty méně příznivé.

Vážme si a děkujeme za otce Jana a modleme se za našeho kněze. Svoji službu pro naši farnost vykonává s nesmírným nasazením, část jeho další práce není vidět a možná o ní ani nevíme. Třeba to že pomáhá Charitě a jejím projektům. A nebuďme nespokojení. Je nutno si uvědomovat, že každý kněz ve službě má pořád své „banánové krabice připravené za komínem“ a musí být k dispozici svému „šéfovi“ biskupovi pro případ, že zavelí jít sloužit jinam. A při současném stavu nedostatku kněží není jistota, že toho „odveleného“ kněze nahradí někdo další...

Děkujeme Bohu, že ve všech kostelech v naší farnosti se scházíme na mších, bohoslužbách a k modlitbě. A že tyto kostely neslouží už jen jako galerie, výstavní síně či místa pro konání kulturních akcí - i to je dnes realita. Snažíme se je v rámci možností finančních zdrojů opravovat a stále udržovat, aby sloužily svému účelu...

Buďme vděční, že se v našich kostelech a při farních akcích setkáváme napříč všem generacemi - děti, mládež, dospělí, senioři. Také za to, že se vyučuje náboženství a děti a mládež mají další prostor pro své aktivity.

Díky za pestrou mozaiku všech, kteří slouží naší farnosti v různých „resortech“ nebo pomáhají jinak, ať jsou vidět či slyšet, nebo jsou zcela nenápadní. Díky za naši živou a aktivní farnost.

Hana Vágnerová

Pout' na Mariánské Hoře s Mons. M. Davidem 8. 9. 2024 (foto: L. Ešpandrová)

První setkání členů Živého růžence 7. 10. 2024 (foto: T. Bednář)

Zadní strana: Farní dopoledne - 13. 10. 2024 (foto: L. Ešpandrová)

Přijetí Viktora T. do katechumenátu - 24. 11. 2024 (foto: L. Ešpandrová)

Poutník 4/2024

vydává: Římskokatolická farnost Dolní Čermná, 561 53 Dolní Čermná 1; IČ: 44468890

web: dolnocermenska.farnost.eu, farnostsnu.cz; bankovní spojení: 256043012/0600

tisk: HEAT-TECH s.r.o. Dolní Čermná 231

náklad: 250 výtisků, výrobní náklady jednoho výtisku: 26 Kč vč. DPH

redakce: P. Jan Lukeš, František Mareš, Hana Vágnerová; sazba: Jiří Adamec, František Mareš

NEPRODEJNÉ, pouze pro vnitřní potřebu farnosti, ale je možná finanční spolupráce, DĚKUJEME

uzávěrka příštího čísla: 21. 2. 2025, kontaktní email: poutnik@farnost.eu